

PREMIUL UNESCO PENTRU PATRIMONIUL TEHNIC „DUMBRAVA SIBIULUI”

Dr. Corneliu BUCUR

Recent, Comisia UNESCO pentru România (secretar general Alexandru Mironov) ne-a încunostințat că s-a aprobat instituirea unui premiu internațional UNESCO „pentru patrimoniul tehnic”, numit „Dumbrava Sibiului”.

Noutatea acestei știri, nu lipsită de un anume coeficient de surpriză și excepționalitate („de unde și până unde, românii promovează un proiect pentru un premiu UNESCO, privind patrimoniul tehnic”?) a surprins comunitatea științifică și culturală internațională, cu excepția, cred, a tuturor celor care au vizitat, real sau virtual *Muzeul Tehnicii Populare* (în perioada anilor 1963-1990) sau *Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „Astra”*, cum s-a numit această instituție, unică prin *spațialitatea* sa – 102 ha, prin *componența sa patrimonială* (127 monumente cu peste 350 construcții și 22.000 obiecte de inventar), expuse în cele peste 42 ha din Dumbrava Sibiului, distincte fiind impresionanta *variabilitate și completitudine tipologică a instalațiilor și monumentelor de tehnică populară și covârșitoare personalitate stilistică a monumentelor de arhitectură populară* ce ilustrează, în mod superlativ, variațiile structurale și stilistice ale arhitecturii autohtone și a celei asimilate, deopotrivă din Occident („casa franconă”, „casa barocă”, bisericile cu turlle înalte, de influență gotică, dar și culele din Balcani, bisericile cu turlle mici, din părțile orientale, etc.).

Prin *CD-Rom-ul* realizat în colaborare cu Institutul de Tehnică de Calcul București, în anul 1998 (bilingv, multimedia, având o informație uriașă, cuprinsă în volumul a 750 Megabitzi), prin *pagina Webb* a Muzeului (o excepțională realizare sub aspect tehnic și științific, posibilă numai prin colaborarea cu Universitatea Tehnică din Cluj, prin dl. Paul Nemeș), accesibilă pe Internet la adresa www.muzeulastra.ro, prin *publicațiile științifice* proprii (dintre care se evidențiază, prin cuprindere și tratarea vastă, la scară comparatist – europeană și abordarea modernă, interdisciplinară, absolut imperativ necesară, *Tratatul de istoria civilizației populare românești* (cu privire specială asupra *civilizației tehnice populare*), ca și prin publicațiile destinate publicului vizitator de toate vârstele și pregătirile profesionale (*Ghidul – Catalog* al Muzeului și *pliantul* de prezentare a monumentelor transferate sau expuse), am făcut posibilă o cunoaștere etnografică, „ad obiectum”, ca și o prezentare etnologică, „ad phaenomenum”, a întregului patrimoniu al Muzeului, insistând asupra *patrimoniului tehnic*.

Câteva idei se desprind dintr-o evaluare, oricât de superficială, a acestui patrimoniu:

România, este deținătoarea unui *patrimoniu tehnic* de o bogăție și diversitate fascinantă, ceea ce permite introducerea, legitimă și documentată alături de “mărcile” sale tradiționale (cea de “*agricolă*” și “*pastorală*”) a celei de “*tehnică*”, *civilizația tehnică populară* din România fiind expresia

multiculturalității care a fecundat și emancipat geniul tehnic popular autohton.

Structural, acesta acoperă cea mai vastă, posibil, arie de natură procesuală, procedurală și instrumentală, vizând cea mai completă bază de materii prime, datorită marilor bogății ale solului și subsolului României precum și a sistemului ocupațional extrem de divers, în expresia sa tradițională.

Dintr-o *perspectivă etnografică*, patrimoniul tehnic al Muzeului în aer liber din Dumbrava Sibiului, reprezintă, în mod indiscutabil, unul dintre cele mai bine conservate colecții din lume, grație păstrării artefactelor în funcțiune, până astăzi sau până la o dată foarte recentă.

Din perspectiva *istorică*, patrimoniul tehnic din muzeul sibian permite reconstituirea unei diacronii culturale fabuloase, la scară macroistorică (de peste două milenii), mergând până la arhetipuri tehnice din *orizontul neolitic* („răvariul”, piua din lemn cu pilug, tăstul – primul cuptor termic portabil, „făcăul” – primul “mixer” din lume, “druga” și tocălia pentru răsucit firele din lână și păr de capră, „războiul” de țesut vertical și „scândăria” de țesut „brăcire”), din cel *geto-dacic* (teascul cu pene, rășnița cu pârghie excentrică, șteaza (în denumirea dacică) sau vâltoarea (în cea latină), moara de apă cu „făcaie” (dacică), sau cu ciutură (latina), „linul” pentru „jucat” strugurii în picioare, teascul cu șuruburi fixe și piulițe mobile, sau din cel *medieval*, ca expresie a *revoluției tehnice medievale* (sec. XI-XIV), care a generat și difuzat noile “industrii medievale”, între care moara de grâne, moara „de postav” (pivele), moara „de

scândură” (fierăstrăul), moara de „piatră” (șteampul), moara „de ploi” (uleinița), moara „de fier” (ciocanul hidraulic), moara de „melițat” (melița), moara „de scoarță”, etc.

Proiectarea concepției dialectice a lui Franz Boas asupra întreg universului patrimoniului tehnic, în sensul de a nu ne mulțumi doar cu descrierea etnografică și tipologizarea sistemelor tehnice (cel mai vast sistem tipologic general, despre cvasitotalitatea valorilor instrumentate, de la unealtă la instalația „industrială” a fost posibil a se întocmi și publica tot de către specialiștii sibieni prin Corneliu Bucur, iar cel destinat sistemului general al mijloacelor de transport tradiționale, în premieră națională prin Valer Deleanu, ci de a adânci procesul cunoașterii spre “cum au devenit ceea ce sunt”, a făcut posibilă transformarea obiectului activității acestui muzeu, din cel clasic, de catalogare, tipologizare și expunere, în cel științific, de cercetare a obârșiilor și devenirii lor de-a lungul timpului.

Astfel, *un muzeu etnografic*, a ținut să devină un *muzeu de istorie a civilizației populare*, iar viziunea limitată asupra fenomenului „național” a evoluat spre o cuprindere universală. Această viziune legitimează depunerea proiectului nostru pentru instituirea unui premiu internațional dedicat patrimoniului tehnic.

În contextul prezentat succint, în acest material, sperăm să fi putut argumenta suficient de convingător, de ce Muzeul „Astra” a stat la originea inițierii premiului internațional UNESCO „pentru patrimoniul tehnic” și de ce acest premiu a primit numele „Dumbrava Sibiului”.